

BESLUT
2021-03-10

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 10 september
2020

Saken

Bosättning

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden fastställer att NN har tillräcklig samhällsanknytning till Sverige för att kunna beviljas svenskt studiestöd för de aktuella studierna i Lettland och upphäver därför det överklagade beslutet. Det ankommer på CSN att på nytt pröva ansökan med den förutsättningen.

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN, som är medborgare i Iran, ansökte om studiemedel för studier i Lettland med start den 31 augusti 2020. I samband med ansökan anförde NN bland annat följande. Han flyttade från Iran till Bulgarien i november 2013. Han gifte sig med en svensk medborgare i början av år 2014 och hans svensk make flyttade till honom i Bulgarien för att studera. Maken tog examen i maj 2018 och började då att arbeta i Sverige. Från år 2015 har han haft uppehållstillstånd som anhörig till EU-medborgare och spenderar mycket tid i Sverige under sina lov. Han har även arbetat inom äldreomsorgen i Sverige under en sommar och har baskunskaper i svenska. – NN bifogade ett flertal dokument däribland ett anställningsavtal avseende hans make och av vilket framgår att maken, sedan den 1 november 2018 är tillsvidareanställd i Sverige samt att han dessförinnan, från maj 2018, hade en tidsbegränsad anställning på samma arbetsplats.

CSN beslutade, den 11 augusti 2020, att NN som utländsk medborgare har rätt till svenskt studiestöd för de aktuella studierna i Lettland under tiden den 1 augusti 2020–den 31 juli 2021, eftersom han jämställs med en svensk medborgare. Som skäl till beslutet angav CSN att NN uppfyller EU-rättens villkor för att ha rätt till svenskt studiestöd för studier utomlands, eftersom han är anhörig till en svensk medborgare

som han bott tillsammans med i ett annat EU/EES-land och hans partner är migrerande arbetstagare i Sverige. CSN uppgav vidare i beslutet att CSN nu kommer att utreda om NN uppfyller övriga villkor för att få studiemedelstudier och att CSN då till exempel utreder NNs bosättning i Sverige och hans studieresultat.

CSN avslag, den 10 september 2020, NNs ansökan gällande studiemedel för studier utomlands med hänvisning till att han inte uppfyller kravet på bosättning i Sverige och att hans tidigare bosättning utomlands heller inte kan jämföras med bosättning i Sverige. Av beslutet framgår vidare att CSN har bedömt att det inte finns synnerliga skäl att göra undantag från kravet på bosättning. CSN anförde slutligen att NN heller inte kan få studiemedel enligt EU-rätten, eftersom CSN bedömt att han inte är tillräckligt integrerad i Sverige.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Han yrkar att beslutet ska ändras och att han ska beviljas studiemedel i enlighet med sin ansökan. Han anser att det är oklart på vilken grund CSN anser att han inte är samhällsintegrerad. Han är sedan sex år gift med sin make som är migrerande arbetstagare. Han har haft ett femårigt uppehållstillstånd som gått ut i maj 2020 men han har ansökt om förlängning. Han har vistats i Sverige så mycket som möjligt med hänsyn till studierna och han har enligt Skatteverkets regler sin bosättning i Sverige. Han har arbetat i Sverige och har goda kunskaper i svenska. Han har ett socialt nätverk i landet med såväl egna som gemensamma vänner tillsammans med sin make. Han omfattas av EU-rätten och har en stark anknytning till Sverige och det svenska samhället. – NN bifogade flera dokument, bland annat ett vigselbevis samt ett arbetsgivarintyg från år 2016.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att CSN inte har funnit skäl att ändra beslutet.

Därefter inkom CSN:s rättsavdelning, efter förfrågan från nämnden, med ett yttrande och anförde bland annat följande. Av EU-domstolens dom i mål C-542/09 Kommissionen mot Nederländerna framgår att vad gäller migrerande arbetstagare innebär den omständigheten att vederbörande har fått tillträde till en medlemsstats arbetsmarknad, i princip, att en tillräcklig anknytning genom samhällsintegration i denna stat har upprättats. Denna anknytning ger migrerande arbetstagare och gränsarbetare möjlighet att – i förhållande till nationella arbetstagare – åberopa principen om likabehandling, med avseende på sociala förmåner. Anknytningen genom integration uppstår bland annat genom den omständigheten att den migrerande arbetstagaren – genom den skatt som vederbörande betalar i den mottagande medlemsstaten till följd av det förvärvsarbete som utförs där – även bidrar till finansieringen av socialpolitiken i denna stat. Avgörandet grundades på artikel 45 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) och artikel 7.2 i arbetstagarförordningen.

De förenade målen C-523/11 och C-585/11, Prinz och Seeberger, rörde tyska medborgare som bott utomlands under en tid och som ansåg sig hindrade i sin rätt till fri rörlighet när de ville ha studiemedel för att studera i ett annat land än Tyskland. EU-domstolen angav att det får förekomma krav på anknytning och integration, men att det avseende det i målet prövade tyska bosättningskravet var fråga om en allt för generell begränsning som utgjorde hinder mot den fria rörligheten och att det istället bör ankomma på den nationella domstolen att avgöra den verkliga graden av anknytning. De omständigheter som kunde beaktas vid avgörande av om anknytning före-

låg till det tyska samhället var exempelvis familjeband, anställning där, språkkunskaper, och andra sociala eller ekonomiska band. EU-domstolen konstaterade att bland annat artikel 21 FEUF utgjorde hinder mot det tyska bosättningskravet.

En migrerande arbetstagare är ekonomiskt aktiv i värdstaten och grundar sin rätt till likabehandling med inhemska arbetstagare på bestämmelse i arbetstagarförordningen. Av mål C-542/09 framgår att det är arbetstagarens tillträde till arbetsmarknaden som skapar anknytning till samhället. Vidare anges att anknytningen genom integration uppstår bland annat genom den skatt som arbetstagaren betalar i värdstaten. En migrerande arbetstagarers familjemedlem har en härledd rätt till sociala förmåner på samma sätt som den migrerande arbetstagaren.

Målen C-523/11 och C-585/11 rör personer som hävdar sin rätt att som unionsmedborgare fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier i enlighet med artikel 21 FEUF. Utgångspunkten är således en mer generell rätt som grundas på bestämmelse i FEUF. Det framgår också av avgörandet att fler faktorer bör tas i beaktande för att avgöra om en person har samhällsanknytning till en medlemsstat vid dessa ärenden, där grunden till rätten inte är att man som arbetstagare har en förordningsreglerad rätt till sociala förmåner på samma sätt som landets egna medborgare. Mot bakgrund av ovan nämnda avgöranden finner CSN att det kan göras skillnad vid bedömning av samhällsintegrering mellan en person som är ekonomiskt aktiv och en person som är ekonomiskt inaktiv.

En migrerande arbetstagare och dennes anhöriga bör således anses ha anknytning till den medlemsstat där han eller hon arbetar och anses vara samhällsintegrerade så länge arbetstagaren är migrerande arbetstagare. Detta medför att en migrerande arbetstagare, som arbetar i Sverige, och dennes familjemedlemmar har samhällsanknytning till Sverige, och att bosättningskravet i 3 kap. 23 § studiestödslagen i normala fall inte ska upprätthållas gentemot sådana migrerande arbetstagare och deras anhöriga.

NN är iransk medborgare. Han är gift med en svensk medborgare sedan 2014. Hans make är migrerande arbetstagare i Sverige och har arbetat i Sverige sedan 2018. NN har baskunskaper i det svenska språket. Han har bott i Sverige kortare tid än 1 år och har arbetat i Sverige en sommar enligt egen uppgift. Vid en bedömning av dessa faktorer framstår det som att NN har viss samhällsanknytning till Sverige, men samhällsanknytningen på dessa grunder kan inte berättiga till studiemedel för utlandsstudier. NN grundar emellertid sin rätt till svenskt studiestöd på att han är anhörig till migrerande arbetstagare. Som framgår ovan är i de flesta fall en migrerande arbetstagarers tillträde till arbetsmarknaden tillräckligt för att skapa en samhällsanknytning. I egenskap av anhörig till migrerande arbetstagare har NN en härledd rätt till svenskt studiestöd Eftersom maken är en ekonomiskt aktiv migrerande arbetstagare i Sverige bör NN anses ha tillräcklig samhällsanknytning för att beviljas svenskt studiemedel för studier i Lettland.

NN har, efter att ha tagit del av CSN:s yttrande, anfört att han delar CSN:s uppfattning om att överklagandet ska bifallas.

Författningsbestämmelser

Svenska nationella bestämmelser

Av 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen (1999:1395) framgår att studiemedel får lämnas för studier utanför Sverige om den studerande har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren.

I 12 kap. 6 § CSNFS 2001:1 anges följande. Det krav på bosättning som anges i 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen gäller inte för en person som

1. uppfyllde bosättningskravet när han eller hon började sina utlandsstudier med studiemedel enligt studiestödslagen eller med utbildningsbidrag för doktorander, och
2. fortsätter att läsa med sådant stöd utan uppehåll.

I 12 kap. 6 a § CSNFS 2001:1 anges att kravet på bosättning inte gäller för en svensk medborgare som bosatt sig i utlandet på grund av sjukdom om han eller hon tidigare har varit bosatt i Sverige.

I 12 kap. 6 b § CSNFS 2001:1 anges att om det finns synnerliga skäl lämnas studiemedel även om den studerande inte uppfyller kravet på bosättning i 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen.

EU-rätten

Av 1 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) framgår följande. När det gäller rätt till studiestöd enligt denna lag, ska utländska medborgare jämföras med svenska medborgare om de på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda rättigheter i fråga om sociala förmåner från

1. EU-rätten,
2. avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), eller
3. avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan, och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer.

Första stycket gäller även familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § första stycket utlänningslagen (2005:716) till sådana utländska medborgare. Detsamma gäller sådana familjemedlemmar till svenska medborgare som avses i 3 a kap. 2 § andra stycket utlänningslagen, om den svenska medborgaren är anställd eller egenföretagare här i landet.

I artikel 21 FEUF anges bland annat följande.

1. Varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförandet av fördragen.

I artikel 45 FEUF anges bland annat följande.

1. Fri rörlighet för arbetstagare ska säkerställas inom unionen.
2. Denna fria rörlighet ska innebära att all diskriminering av arbetstagare från medlemsstaterna på grund av nationalitet ska avskaffas vad gäller anställning, lön och övriga arbets- och anställningsvillkor.
3. Den ska, med förbehåll för de begränsningar som grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet och hälsa, innefatta rätt att
  - a) anta faktiska erbjudanden om anställning,
  - b) förflytta sig fritt inom medlemsstaternas territorium för detta ändamål,

- c) uppehålla sig i en medlemsstat i syfte att inneha anställning där i överensstämmelse med de lagar och andra författningar som gäller för anställning av medborgare i den staten,
- d) stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställd där, på villkor som ska fastställas av kommissionen i förordningar.

I artikel 7.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen anges att arbetstagaren ska åtnjuta samma sociala och skattemässiga förmåner som landets medborgare.

Överklagandenämndens bedömning

Inledningsvis kan konstateras att CSN beslutat att NN, som utländsk medborgare, har rätt till svenskt studiestöd för de aktuella studierna i Lettland under den nu sökta perioden, eftersom CSN funnit att han, med stöd av 1 kap. 4 § studiestödlagen, ska jämföras med en svensk medborgare då hans svenske partner är arbetstagare i Sverige. CSN har därefter avslagit NNs ansökan om studiemedel med hänvisning till bosättningsvillkoret och det är således denna fråga som Överklagandenämnden har att pröva utifrån nu nämnda förutsättningar.

Av utredningen har framkommit att NN inte har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren. Förutsättningar för undantag från kravet på bosättning enligt 12 kap. 6 och 6 a §§ i CSNFS 2001:1 har inte framkommit. För att NN ska kunna beviljas studiemedel för studierna i Lettland krävs därför att det finns synnerliga skäl. Sådana synnerliga skäl har, enligt Överklagandenämndens mening, inte framkommit. NN kan därför inte få studiemedel enligt nationella regler.

Fråga är därefter om han kan härleda rätt till studiemedel från EU-rätten. EU-domstolen anförde i sitt avgörande den 14 juni 2012 i mål C-542/09 Kommissionen mot Nederländerna att medlemsstaterna har rätt att – på vissa villkor – kräva en viss grad av samhällsintegration av medborgare från andra medlemsstater för att dessa ska kunna få sociala förmåner, såsom studiemedel. Domstolen anförde även följande. Att ställa upp ett sådant bosättningskrav som det i målet prövade nederländska bosättningskravet för att påvisa den erforderliga integrationen, är dock i princip inte lämpligt vad avser migrerande arbetstagare och gränsarbetare. Att det föreligger en skillnad mellan migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar, å ena sidan, och unionsmedborgare som ansöker om stöd utan att vara ekonomiskt aktiva, å andra sidan, framgår av artikel 24 i rörlighetsdirektivet 2004/38/EG. EU-domstolen anförde vidare att vad gäller migrerande arbetstagare och gränsarbetare innebär den omständigheten att vederbörande har fått tillträde till en medlemsstats arbetsmarknad, i princip, att en tillräcklig anknytning genom samhällsintegration i denna stat har upprättats. Anknytningen genom integration uppstår bland annat genom den omständigheten att den migrerande arbetstagaren – genom den skatt som vederbörande betalar i den mottagande medlemsstaten till följd av det förvärvsarbete som utförs där – även bidrar till finansieringen av socialpolitiken i denna stat.

Överklagandenämnden noterar även att det av fast rättspraxis från EU-domstolen framgår att med familjemedlem till en migrerande arbetstagare inte bara avses försörjningsberoende barn utan även make, maka eller sambo.

Mot bakgrund av att CSN beslutat att NN ska jämföras med en svensk medborgare enligt 1 kap. 4 § studiestödslagen och med särskilt beaktade av EU-domstolens dom i mål C-542/09 Kommissionen mot Nederländerna, gör Överklagandenämnden den bedömningen att NN, genom sin makes tillträde till den svenska arbetsmarknaden, har tillräcklig samhällsanknytning till Sverige för att kunna härleda rätt till svenskt studiestöd för de nu aktuella studierna med stöd av EU-rätten. Det ankommer på CSN att på nytt pröva ansökan med denna förutsättning.

Robert Schött

Cecilia Hedenström

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Schött, myndighetschef, Anita Enocksson, Hans Eklund, Sebastian Hasselström, Jessica Levin, Helena Söderberg och Christer Bergqvist

Föredragande: Cecilia Hedenström

Kopia till CSN
Utbildningsdepartementet